

ՄԵՂՈՒ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵԱՅ

Կը հրապարակվի առաջին 10-ին, 20-ին և վերջին 3-ին
Ստորագրողներն անհատներ են
Կ. Պոլսի. Բաղրամյանց Բաղրամյանց Բաղրամյանց
Բեքյանց. Սեֆ. Կարապետի վերին գոտի Բեքյանց
Ջ. Բեքյանց. Հայկազյանց Բեքյանց. Գրառուներն են
Տրապիզոն. Պ. Խ. Բաղրամյանց :

Տարեկան գինն է 130 դրամ :
Վեցամսեայ " 70 " "
Մեկ Բեքյանց " 4 " "
Որ Բեքյանց ուղիքի ինչպե՞ս պարագային :
Դո՛ւրս երկուսիս և քաղաքի ճամբար ծախսը
առնողին վրայ է :

Ճանաչողուք ձեզ անգամ համար 100 Դր
" Երկուս " 80 " "
" Երեք " 60 " "
Մեծ. պատկերապարտ և խոլոր գիրքերով եղած
ժանաչողուքներու ուրիշ ստորագրողներն :

ՓԵՏՐՎԱՐ 20

Ջ. ՏԱՐԻ 1862

ԹԻԻ 153

Ազգային Սահմանադրական Բնութագրող և Ազգային Յանձնադրող :

Այսպիսով շարաթ օր (փետրվար 17) Բ. Դուռնին հրովարտակ մը եկած էր Պատրիարքարանը, որով իմաց կու տար Ազգին որ ազգային Սահմանադրութեան համեմատ ազգային երեսփոխաններէն և եկեղեցականներէն հանուր ժողով մը կազմելով հան դադանի բուռեարկութեամբ 7 հոգի ընտրուին, որոնք զատ յանձնաժողով մ'ըլլալով Ազգին կողմէն քննեն Ազգային Սահմանադրութեան մէջ թէ Տէրութեան և թէ Տէրութեան կազմած յանձնաժողովին ըրած փոփոխութիւնները և պէտք եղած դիտողութիւններն ու սրբազրութիւնները ընելով, կայսերական կառավարութեան բարձր հրովարտակովը պատկեր տան Ազգային Սահմանադրութիւնը : Այս 7 հոգին ընտրուելէն ետքը, Տէրութեան կազմած յանձնաժողովին հետ նստելով Բ. Դուռնը Տաճիկ պաշտօնակալի մը նստապահութեամբ, պիտի քննեն Սահմանադրութեան մէջ եղած նոր փոփոխութիւնները և ապա կայսերական կառավարութիւնը պիտի վաւերացնեն :

Երեքշաբթի օրը ընդհանուր ժողովը գումարակցաւ. ատենանք բացաւ մեր ատենապետը և վերջապէս երկար չ'ընենք, նոյն օրը բուռեարկութեամբ ալ ըլլալով հետեւեալ 7 անձինքը ընտրուած գտնուցան :

Պարսկացի .	Արսլանյան Ստեփան Պէյ	92 բուռեարկ .
"	Մինասեան Մինաս Իֆէնտի	88 "
"	Աշաթօն Մկրտիչ	82 "
"	Օսեան Գրիգոր Իֆէնտի	78 "
"	Ռուսինեան Նահապետ Իֆէնտի	76 "
"	Սարգսեան Յովհաննէս	71 "
"	Մարտիրոս Ս. Մանուկ	60 "

Կը շնորհաւորենք այս 7 անձանց իրենց նոր և փութ պաշտօնը, որ եթէ յաջողութեամբ գլուխ տանին մեծ բարիք մ'ըրած պիտի ըլլան Ազգին, զոր չըպիտի մոռնայ երբեք Ազգը : Շատեր եկեր գնացեր են մեր մէջը, որք եկեղեցի շիներ է, որք դպրոց հաստատեր է, որք եկամուտներ կապեր է, որք մեծագումար կուտներ թողուցեր է, բաց անոնց բարիքը այսօր մեր աչքին այնչափ մեծ չ'են երեւար՝ անհանոն կերպով գործածվելով և գործադրվելով, սպասուած արդիւնքը ձեռք բերելը գրեթէ անկարելի եղած ըլլալուն համար : Առտի այն անձերը, որ մեր ազգային վարչութեան բուն ոգին իմանալով անոր համեմատ օրէնքներ կը հաստատեն, աւելի մեծ բարիք կ'ընեն Ազգին քան թէ վերայիշեալ անձինքը, որովհետեւ նոյն իսկ այդ անձանց նուէրներն ու բարիքները կը մեծցնեն և այսուհետեւ ըլլալիքներուն ալ արդիւնաւորապէս գործածվելուն պատճառ կ'ըլլան : Ազգը կորուստի անդունդին եզերքն էր հասած. Սահմանադրութիւնը զանի անկէ դարձուց և նոր ճամբու մը մէջ դրաւ, թէ և կտրերը իրենց ընթացքին ուղղութիւնը կորսնցնելու գովամակեցան : Սահմանադրութիւնը անփորձութեան ձեռքով փորձանքի մէջ ընկնելու վրայ էր՝ անոր բարեկամները վաղեցին յօգնութիւն և այսուհետեւ կը յուսանք որ այս 7 անձանց ձեռքով մեր Սահմանադրութիւնը, անոր հիմնական սկզբունքը ամենայն ակնածութեամբ յարգվելով վերաքննեալ և աւելի գեղեցիկացեալ պիտի ընդունին, և անոնք որ լաւ կը ճանչեն Սահմանադրութեան ամեն օգուտները և

անոնք որ աչքով պիտի տեսնեն ատոր արդիւնքները, չըստի դադրին օրհնելէ վեհափառ Կայսեր բարեխնամ կառավարութեան հետ նաեւ այն անձինքն ու անոնց սերունդը, որոնց օրհնագէտ հանձարը պարգեւէ պիտի Հայ ազգին վերականգնութիւն, ապագայ երջանկութիւն, յառաջիմութիւն և փառաւորութիւն, որոնց ակնկալութեամբ կ'ըստասաւորենք միշտ մեր ամենասիրելի Ազգին:

ՄՈՒՇԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԵՒ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԵՍ ՄԵՐ ՎԱՆՔԵՐԸ

Մէկ երկու ամիսէ 'ի վեր Սուշի ժողովուրդին և եկեղեցականներուն մէջ խռովութիւն մը ծագած է, ինչպէս գիտեն ամենքը, Սուշի վանքերուն եկամտից չարաչար գործածութեանը պատճառաւ: Այս խռովութիւնը նոյն պատճառով՝ առաջինը չէ որ ծագեցաւ մեր ազգին մէջ և վերջինն ալ չը պիտի ըլլայ: Եթէ ազգը խելացի տնօրէնութիւն մը չ'ընէ՝ քիչ ատենէն կրնանք ըսել թէ գրեթէ ամեն դաւառ ուր որ երեւելի վանք մը կայ՝ խռովութիւնը պիտի հրահրի և ազգը շատ մեծ կորուստ պիտի ունենայ, և եթէ այս տնօրէնութիւնը չուստ ալ չ'ընէ՝ դարձեալ անվնաս չըպիտի ազատի: Մինչեւ այսօր ազգը անդգայ եղած էր և կամ անտես ըրած էր այս ամեն կորուստները որ կրեց վանքերուն անկանոն և անպատասխանատու մատակարարութեան պատճառով: Բայց այսուհետեւ չըպիտի թողուի որ այդ այգանելի անդգայութեան մէջ մնայ, այդ անհոգ անտեսութիւնը շարունակէ, մեր պարտքն է իր սուղը դնել այն ամեն միտաներն ու կորուստները որ մեր վանականք մեր ստակովք մեզի կը պատճառեն. մենք մեր պարտքը կը կատարենք՝ թող ազգը անհոգ կենայ եթէ կ'ուզէ, մեզի բաւական է որ ապագայ սերունդը արդի հայերը մեզադրած տան մեզ ալ անոնց հետ մէկ ջրով չըլլայ:

Ինթերցող բարեկամ, երեւակայէ տուն մը, զոր գուն՝ կամ քու հայրդ շինած է, հան մէկ քանի հոգի դրեր ես, որպէս զի քեզի օգտակար ծառայութիւններ ընեն: Դուն անոնց ապրուստին ու հագուստին հոգն ալ քու վրագ առնելէն զատ շատ կաշուածներ դնէր ու անոնց յանձներ ես, տարուէ տարի ալ կը տանիս եւեւ եւեթը ստակ և ուրիշ թանկագին բաներ կուտաս, վերջապէս

շատ հարստութիւն կը յանձնես անոնց որպէս զի կարող ըլլան, դժուարութիւն, ներողութիւն չը քաշեն քեզի մատուցանելու այն ծառայութիւնները որոնք քեզի ուխտած են և որոնց համար դաշնադիր ըլլալով մտած են այն տունը:

Երեւակայէ որ քու շինած տունդ քու ձեռքէդ առած են այն մարդիկը որոնք դուն հոն քու սպասաւորութեանդ համար դրած էիր. քու ճակարդ քրտինքովը ձեռք բերած կալուածներդ ատոնք ուղածնուն պէս կ'առնեն կը ծախեն: Բաւ տարուէ տարի իրենց յանձնածդ շաղաբար իրենց հաճոյիցը կը վատնեն, քեզի չըհարցած ուղած մարդերնին քու տունդ կը լեցնեն. քեզի օգտակար ծառայութիւններ ընելու փոխարէն քու տէրդ ըլլալ կուզեն, քեզ իրենց ծառայեցընել կը ջանան. կ'ուտեն, կը խմեն ու քէֆ կ'ընեն: Օր մը երթաս իրենց ամենայն խոնարհութեամբ հարցընել ուղէս թէ ինչ վիճակի մէջ է տունդ և ինչ տեսակ կեանք կը վարեն՝ իրենք քեզ կը վախտեն, վրագ կը գողողանան և քիչ մ'ալ դէմ կենաս նէ՝ վրագ կը յարձակին:

Ասանկ փորձանք մը գլխուդ դար նէ՝ ինչ կ'ընէիր արդեօք, սիրելի ընթերցող: Ինչ ծի պիտի պատասխանես թէ կը վախտէիր այդ անպիտանները և անոնց տեղը ուրիշը կը դնէիր կամ տանդ դռները կը գոցէիր ու անոնց համար յատկացուցած կալուածները և հարստութիւնները ուրիշ օգտակար ձեռնարկութիւնով մը կ'արդիւնաւորէիր: Անտեսներ հիմայ թէ ազգին վանքերն ալ ազգին օգտակար ծառայութիւններ մատուցանելու յանձնառու եղող անձանց բնակարանը չ'է՞ արդեօք նոյն իսկ ազգին ծախքովը շինված և անոր օժտած կալուածներովը և նուէրներովը հոգացված. տեսներ նաեւ թէ վանքերը և վանականք ինչ կը հատուցանեն այսօր ազգին և ինչպէս կը վարվին անոր հետ:

Չենք կրնար հաւատալ թէ մեր նախնիքը այդ վանքերը շինած ըլլան միայն այս նպատակով որ շատ մը ծոյլ մարդիկ, անպիտան աշխարհի, մարդկութեան և մինչև անգամ իրենց անձին, որոնք չ'ենուզէր իրենց ճակարդ քրտինքովը և ձեռքին աշխատութեամբ իրենց հայրը ճարել, երթան այն տունները ու տուտու իրկուն իրենց աղօթքը ընեն, ան ալ եթէ ուզեն, և մնացած ժամանակը քանակով կամ անդործ նստելով անցընեն ու իրենց մահուանը սպասեն, կարծիք՝ թէ մեր նախնիքը բարեպաշտութիւնը մինչև այս ատիճան յիմարութեան հատուցած են, անոնք անպատիւ

րնեյ է . ուստի պիտի հաւատանք թէ վանքերը շինելով և անոնց համար շատ հասցեներ կապելով՝ զիտաւորութիւննին անոնցմէ օգուտ մը բաղել էր : Չենք ուզեր նաեւ հաւտալ թէ մեր նախնիքը շատ մը մարդիկ այդ վանքերուն մէջ կերակրելով՝ անոնցմէ միմիայն հաւանցում խնդրած ըլլան իրենց մեղքերուն համար բարեխօսութիւն և աղօթք ընել . վաւրն զի մարդ մը ապին շնութիւն , գողութիւն , մարդասպանութիւն և մատնութիւն ըրած տուէն , անդին քանի մը խտաճարակներու աղօթքը զանի կ'արդարացնէ տէյի հաւտալը տարբերութիւն չունենար ամենեւին Հռոմայ պապին ստակով մեղքի թողութիւն շնորհէին : Այժմ վանականներուն աղօթքը վը մարդոց մեղքը քաւվելու հաւատքը այսօր ընդունինք՝ վաղը մեր կրնանք գտնել առաքինութիւնը և բարեպաշտութիւնը :

Արեւմտ վանքերը շինված են ոչ ծոյլերու և կամ աշխարհի ցոփութեանց անկարող ծեր զինուորներու բնակարանն ըլլալու համար և ոչ աշխարհական մարդոց մեղքերուն և սրբապղծութեանց լուսադրանն ըլլալու համար , այլ անոնք շինված են , և մեր ազգային պատմութիւնն ալ կը վիայէ , գլխաւորապէս ժողովուրդին կրթարանն ըլլալու համար թէ քրիստոնէական ուսման մէջ և թէ օտար գիտութեանց մէջ : Արք մարդիկ կամ մասնաւորապէս խօսելով երբ մեր նախնիքը այն դարերուն մէջ կ'ապրէին , ուր ուսմանը եկեղեցականաց մենախաճառն էր , ուստի և ոչ աշխարհական դաստաւ կար և ոչ ժողովրդական դպրոց , եկեղեցական և աշխարհական ազգասէր , բարեպաշտ և ուսումնասէր մարդիկ յատուկ չէիք շինեցին : Անք անուշով . անոնց մէջ գրին անձնուէր միանձուէր որ իրենց կրօնական պարտաւորութիւնները ամբողջ կատարէին . ետքը ժողովուրդն ալ կրթեն և անոնց զաւկներուն դաս տան , ուսցընեն : Ի սկզբան՝ մինչդեռ վանքերը շատ հարուստ չէին , միայն մէկ քանի աշկերտ կ'առնէին վանականը և զանոնք կրթէին ետքը քարտղի կը զրկէին ամեն ուրեք , ժողովուրդը լուսաւորելու համար . ետքերը վանքերը հարստացան նէ՛ սկսան շատ աղայ միասին կրթել և այս պիտի շարունակէր այսպէս՝ միշտ բազմահմուտ և ուսումնական վանականք նոր սերունդը կրթելով :

Ար առաքինի և ազգասէր նախնեաց բուն միտքը մոռցովեր և վանքերը անկերանոց են դարձեր . ժողովուրդը ապիտութեան խաւարին մէջ գլխիվար ընկզմեր , իր հօրը յիշատա-

կաց բուն նպատակը կորսուեր և վանքերուն ու վանականներուն պահպանութիւնն ու անունըը միմիայն իր հոգուն վերաթեւանը համար հարկաւոր կարծելով սկսեր է առանց փոխարինութիւն պահանջելու , վանականներուն փորը պարտելու աշխատիլ , ապ և ամենեւին չըհարցընել . ընկերութեան և ազգին անօգուտ շատ մը դատարկացրտ ու ծոյլ մարդիկ մտուցանել և անոնց առջեւը դողալ բարի և առաջինի վարդապետները մեռեր գնացեր ու անոնց անգն եկողները աւանց շաւղէն խտորեր են . որ մէկը ազգին համար լեռան գլուխը Աստուած Աստուած պօռալը բաւական համարեր է , որ մէկը իր հոգուն համար առաջնէն մինչև իրկուն աղօթքը բաւական ապաշխարանք համարեր է , որ մէկն ալ և վերջին տարիներուս մէջ մեծ մասն ալ Արդանաբաղի կեանքը օրինակելու է ելեր : Անքերը ինչ նպատակով շինված են , այնչափ եկամուտներ ինչու համար անոնց յատկացած են , տարուէ տարի այնչափ ուխտաւորք և այցելուք ինչու համար կ'երթան հան և այնչափ նուէրներ կու տան , ասոնք ամենքն ալ մուսկեր են թէ ժողովուրդը և թէ վանականք . ժողովուրդը միայն տալը գիտէ հիմայ , վանականք ալ իբրեւ հարկ մը տիրաբար առնէին ու իշխանաբար դործածելը գիտէին : Արդ ի վանականք գրեթէ ամենքն , ժողովուրդը պարտական կը համարին իրենց ամեն պիտոյքն հաշուու և ինքզինքնին պարտական չ'են ճանչեր անոր ամենափոքրիկ հաւանցում մ'ընելու . անոնք , որովհետեւ ազգն ինչ է , ապագան ինչ է չ'են գիտեր , զի զաւկի տէր ըլլալը չ'ունին իրենք , մինչև իրենց կենաց վախճանը կը մտածեն միայն . ուստի վանքին հաստատութիւնը միայն մինչև իրենց վերջին օրուան հասցընելու կաշխատին . այն , ինքզինքնին և իրենց կեանքին հանգստութիւնն ու երկարութիւնը կը մտածեն . թող ժողովուրդին հոգին բերանը դայ , թող տունէ տուն դուռէ դուռ մուրայ ու իրենց հանգիստ բարեկենդանութեան պէտքերը հոգայ : Այս . Անի ժողովուրդը մահճակալն (քաւեօլա) ինչ ըլլալը չըգիտցած ու հոգին վրայ պառկած տուէն , թող Անադատին մէջ Թօբուզ Յակօբ վանականը զարդարուն երկաթէ մահճակալի վրայ պառկի . Աղերդի մէջ բժիշկ մը դեղ չ'ինելու համար ամիս մը չայ թող բընաուէ ու չըգտնէ , վանահայր մը ամեն առտու ոսկեզօծ ֆարֆուրի բաժակով չայ թող խմէ . թող ժողովուրդը իր նորածին որդուն համար չոր գնելու ստակ չըգտնէ , թող վանա-

կանը երեխան մկրտելու համար մեծ գումար մը պահանջէ և հայրը զանի վճարելու անկարող ըլլալուն համար տղան երեք չորս տարու ըլլայ ու չըմկրտված մեռնի. աղքատ ժողովուրդը վանահայրի մը պահանջած գումարը չըրկնալ վճարելուն համար թող չ'ամուսնանայ և վաճառահայրը կերած կաշառքին համար աղջիկ մը ծնողացը և աղջկանը կամայը հակառակ ուրիշ մը հետ թող պսակէ. թող միամիտ հայրը իր գեղեցիկ որդին վանականի մը փոխադրուի և քանի մը տարիէն հոգեւոր զաւակ անուանով կարգոված գտնէ և մեծաւորին ու փառաւորին կողակից, գողակից և մեղաւորից հարս մը ունենայ: Խեղճ հայտատանցին թող գայ Պօղոս տարիներով անտանելի աշխատութիւն կրէ, անօթի ծարաւ մնայ և իր ընտանիքին իր զաւակներուն կարօտը քաշէ, վանականը անոր ճակատէն 'ի վար հեղեղի պէս վազած քրտինքով շաղաղեալ հացը ուտելով՝ թող ուզած կինը լիկէ թող ռամիկը իր և իր զաւակներուն բերնէն կտրելով վանքին սխտի երթայ, դարսպաններ նուէրներ տայ, թող վանականը անոր բերած արծաթն ու ոսկին կամ թանկագին զարդերը իրենց սիրած կնիկներուն ընծայ ընեն, թող հաւատով հայր իր մեծ հօրմէն մնացած ձեռագիր աւետարանը կամ ուրիշ գիրք մը իբրեւ սուրբ աւանդ տանը էն բարձր տեղը դնէ և առջեւը կանթեղ վառէ, թող վանականը խորանին վրայէն սրբոց մատուցէր վար առնեն, վրայի ոսկին ու արծաթը կողոպտեն և մատուցէր նետեն վանքը կողոպտեն պարտքի տակ ձգեն և ալ վատարկելու յոյս չըմնայ նէ՝ վանքը չորս պատերովն ու մեծ պարտքերովը Վրդին յանձնեն և իրենք երեսն իրենց սիրած կնիկներուն քով բնակին կամ ուրիշ վանք մը փոխընդունու երթան:

Եւ ինչու չ'ընեն. վանքը իրենց, վանքին եկամուտներն իրենց, ժողովուրդը իրենց. ամեն բան իրենց համար ստեղծված է և միայն իրենք ինքզինքնուն համար ստեղծված են. իրենց ըրածին և ընելիքներուն համար ոչ որի պատասխանատու են. ժողովուրդը, հայ ազգը, չորս միլիոն հայ մէկտեղ գան՝ իր քառունք չ'ունին անոնց բան մը հարցնելու: Վանահայրը՝ վանականը պիտի ընտրեն, վանքին մատակարարները վանականը պիտի ընտրեն, վանքին եղած ամեն նուէրները վանականը պիտի հաւաքեն, վանքին ծախքերը վանականը պիտի ընեն, այսպէս ըլլալէն ետքը, ալ թէ վանահայր թէ վանական ուրիշ երկիւղ պիտի ունենան, երբ ազգը ամենեւին իշխանութիւն չըպիտի ունենայ վանքերուն երեւոյթը:

Իմանալու, անպիտան, ստահակ, անառակ և գող վանականները ճամբելու, էշ կամ գէշ վանահայրը փոխելով իր ուղածը իր ընտրածը դնելու, վանականը ինչ ուղեն նէ չ'են ընելու, վանքի հաշիւ ալ ուղես և եթէ պարտական ըլլաս վանականներուն տուած հաշիւը կոյր զիւրայն ընդունելու, դարձեալ ինչ պիտի հասկնաս աւելի քան ոչինչ. եթէ քեզի ցուցնէ թէ այսչափ եկամուտ ունեցեր է վանքը և թէ այսչափ աւելի ծախք եղեր ու պարտք դիզել է, ինչպէս պիտի հասկնաս թէ վանականին տուած հաշիւը ճիշդ է և գիտաբ թէ իմացար այն հաշիւին խորագին ըլլալը, ինչ պիտի կրնաս ընել եթէ ստիպված ես դարձեալ երեւոյթը նոյն վանականին յանձնելու կամ էն շատը այն փոխելով անոր գողակիցը անոր տեղը դնելու:

Մինչև այսօր քանի քանի անձինք և քանի քանի անգամ ձեռն արկած են մասնաւորապէս այս ինչ կամ այն ինչ վանքը բարեկարգելու և անկէ ազգին մեծամեծ օգուտներ հանելու. բայց դժբաղդաբար չ'են յաջողած. վասն զի վանականը այն անձերը ձեռնելով վաւերացած են կամ գտնելով տեղերնին մեծ խառնութիւն հանած և այնպէս դարձեալ տիրացած են իրենց վանքին. Վրդը ամեն աւտեն մինակ թողած է այդ ազգասէր անձերը, աւտի և վանականը և անոնց գողակից կամ մեղաւորից աշխարհականները միշտ յաղթանալ կած են: Հայերը ոչինչ բաներու պատճառով իրարու գլուխ պատուելու կ'զբաղին, մինչդեռ անգին վանականը վանքերը կը փոքրեն, ժողովուրդը կ'աղքատոյրնեն, ազգը կը կործանեն:

Հարն ընդ հոս:

Նր իւրիւր կին վարձուհով վարդապետ:

Ինչպէս օր դրաւաճառ մը մեզի կ'ըսէր թէ իր խանութէն մէկ երկու հատոր գիրք դուրս առնալով՝ եթէ այս գիրքերը ձեռք անցնելու համար ալ չ'ըլլայ, գտնէ իր վնասով ազգին ծառայութիւն մ'ըրած ըլլալու համար միտքը դրեր էր որ շատ մը վարձապետներ տեսնու թեան դուռը իջեցնել տայ՝ անոնց վրայ կատկած ունիւմ ըսելով: Ետով օր կ'ուզէր վատարկիլ, որ վարձապետները հարցախորձի ելնելով մոնելով, բանալ երթալով գալով և ուրիշներուն կրած պատիժները տեսնելով ու ըսելով իրենք ալ սովորին իմանան թէ առջի պէս, ալ Ստամբուլ է ֆէնտիսին կամ

Պատանձի պաշին յանցաւորին մարմինը չը պատժեր դաւադանի հարուածներով և այլ և այլ տանջանքներով. վերցած են այն հին աշխարհին բարբարոսական պատիժները և ուննց տեղ յաջորդած են այնպիսի պատիժներ, որ մարդու հոգուն կ'աղդեն աւելի քան թէ մարմնայն: Եթանկով վարժապետները կը վարժովին կ'ըսէր նոր տեսակ պատիժներ տալու իրենց աշակերտներուն և ծեծը ու ուրիշ մարմնայն պատիժները կը վերնան գպրոցներէն:

Հաւնեցայ այս պարօնին խորհուրդին և ես ալ աւելցուցի թէ վարժապետներուն ճարը դըտար. աղէկ. բայց մեր վարժապետներուն և եպիսկոպոսներուն ինչպէս հասկըցնէր թէ հիմայ ծեծ չըկայ, մարմինը պատժելը հին օրէնք էր, բաբարոսութիւն էր և թէ այն պատիժները մարդս չ'են զգաստաւ ցրներ. վարժապետներուն և եպիսկոպոսներուն ալ ուսցընէր նոր պատիժները. վասն զի աննց էն խելացին ալ տակաւին չ'ըխէր. Ներսէս վարժապետն ալ մարդ կը ծեծէ իր ձեռքովը. դող է եղեր մարդը կամ այնպէս կարծւիւր է, կամ պօռացեր կանչեր է կամ հայհոյեր է. վերջապէս ամեն միտքէ չ'անցած գէշութիւններ ըրեր է. Ներսէս վարժապետն ո՞վ է, իրեն ի՞նչ. ինք ի՞նչ կը խառնը վի որ մարդ կը ծեծէ: Եթայէս կարծւիւր է որ մարդը Հաս-բէօյի Լիկեղեցիէն դոհարեղէն և արծաթեղէն դողցեր է. Ներսէս վարժապետին պաշտօնը չ'է՝ հարցուփորձ ընել կամ եթէ պաշտօնն ալ ըլլար՝ ի՞նչ իրաւունքով դաւադան կը բարձրացնէ այդ մարդուն վրայ: Ներսէս վարժապետը այդ տեսակ պաշտօնները և պատիւները թէքիրտաղի առաջնորդ թաղէոս եպիսկոպոսին և պատրիարքական նախկին փոխանորդներուն ձգելու էր և հոխուութեան դաւադանը դարներու համար վերցընէին առաջ, մասնելու էր թէ երիտասարդ մը ծեծելուն համար դատի կանչուած եպիսկոպոսին դատաստանը տեսներու պաշտօնին կանչուած էր ինք քիչ ատեն առաջ և թէ այն ատեն այդ եպիսկոպոսին վարմունքը այսպիսի ու դատաստարտելի կը գտնէր ինքը: Ներսէս վարժապետը մասնելու էր թէ ինքը օրհնելու իշխանութիւն ունի և ոչ անիծելու կամ հարուածելու՝ ով ալ ըլլայ: Եթէ արդի սերունդէն վարժապետ եղողները գտնէ այս չափով մ'ալ չըպիտի տարբերիմ հինեքէն՝ վայ մեր գլխուն. կամ աւելի ճիշդ խօսելով վայ իրենց գլխուն. վասն զի ժողովուրդը ալ այսուհետեւ այն հայերէն չ'է

որ պահք չըբռնելուն համար պատրիարքութանի բակը պառկի ոտքին հարիւր երկու հարիւր դաւադանի հարուած առնէ և զինքը ծեծող վարժապետէն շնորհակալ ըլլալով՝ տունը դառնայ:

Սենք այս գործին վրայօք առ այժմ՝ այսչափ կը դուռցենք և յուսարով որ մօտերս ազգային բարեկարգ վարչութիւն կու գայ այս առկախեալ դատաստանը տեսնելու, կ'սպաւենք անոր տալու վճիռին:

Վարդանայ Կոնստանտինովն օրը պապահածները:

Ինչ առաջ սա դուռցենք թէ մեր յուսացածէն աւելի շատ խանութներ փակված էին այն օրը, և կ'երևայ թէ դալիք տորուան մէջ ամեն Հայ պիտի գոցէ իր խանութը այն օրը: — Եւ այլ թաղերէ և գեղերէ մեծ բազմութիւն մը նայն առտուն Պալատի եկեղեցին երթալով հան արժանատարութիւն Պետրոս վարժապետին ազգու և իմաստալից քարոզը մտիկ ընելէն և սուրբ պատարագին ներկայ դրավելէն ետքը, հան Պահապան ընկերութեան անդամներուն մէկ մեծ մասին որոշուած միջ ութ հոգի կ'ընտրուին ու հիւանդանոցին այցելու թեան կը զրկուին: Եւս անձերը հան երթալով և ամեն մէկ սրահը մասնաւորապէս և ուշադրութեամբ քննելէն զննելէն ետքը իրենց դիտողութիւնները յատկապէս յայտնելու պահած ըլլալով՝ մեղի միայն սա չափը կը հազօրդէն: Եւսն կողմ չընէին ետքը կը թարտնը կը մանեն և հան տղայոց մէկ քանի երգէր երգել տալէն ետքը, պահապան ընկերութեան պատգամաւորներէն մէկը կը հարցընէ տղայոց. « Հայաստան Հայաստան կը պօռաքնէ՝ եթէ Հայաստանը քնացած կարծելով արթնցնելու համար կը պօռաքնէ՝ շատ կը խաբովիք. Հայաստան արթնալու համար լուսաւորութեան կը կարօտի և ոչ թէ պօռալու »: — Եւ զի անեքէն մէկը, կարծեմ՝ Սղերդցի, յանկարծ ոտքի վրայ կ'ենէ ու սապէս կը խօսի. « Եւս, Հայաստան լուսաւորութեամբ պիտի վերականգնի, մենք ալ այնպէս համոզված ենք և այն պատճառով է որ ամեն դաւաճանքէ հոս եկեր լուսաւորվելու կ'աշխատինք, որ երթանք մեր հայրենիքը լուսաւորենք, և մեր այս նպատակին, այս փառքին հասնելու մեծ յոյս ունէ ինք ազգային Բարեկարգ վարչութեան օրով, վասն զի բաւական յառաջդիմութիւն կ'ընէ ինք. վասն զի այն ատեն աղէկ խնամք կը տանէին մեղի: Բայց

հիմայ, դժբաղդէնք, հիմայ ամենեւին յոյս չ'ունինք մեր նպատակին հասնելու: Վասն զի մեզ հոգացող չ'ունինք. և եթէ երբեմն երբեմն դուք մեզի պայելութեան չըգտք ան առան ալ բոլորովին պիտի յուսահատինք . . . :

Այս խօսքերը կ'ըսէ տղան Պահապան ընկերութեան պատգամաւորներուն ՚ի ներկա յութեան (Գնական ընկերութեան մէկ երկու անդամաց: Այս տղան զրուցել առնողը ոչ Սեղուն է. ոչ Պահապան ընկերութիւնը, և եթէ մտածենք պիտի գտնենք թէ այս խօսքերը այն տղային բերանը դնողը նոյն իսկ (Գնական ընկերութիւնն է, որ իր անհոգ ու անխելք մատակարարութեամբ թշուառ արդայքը յուսահատութեան մէջ ձգեր է: Այսպէս զի երբ Պ. Բրիտոլմ Պալեան մէկ երկու շաբաթ առաջ իր տգէտ վարժապետին գիմաւ դարձութիւն ընող տղան պատմելու համար խենդերուն մէջ կապելու տնօրէնութիւն կ'ընէ և խեղճ տղան հոն ժամերով կըմնայ ու հազիւ գրաւէ մէկ երկու անգլիներուն բողբջելով (Գնական ընկերութիւնը կը խելաբերի ու տղան հանել կուտայ, յայտնի է որ ալ այնուհետեւ դժուարութիւն չըկայ հասկընալու համար թէ ինչ աչքով կընայվին այդ աղաքը և ինչ սիրտ կըմնայ այդ աղայոց վրայ բան ունեւը, ինքզինքին կըթելու և աղգէն դառն սիրալիր և խանդակաթ ընդունելութեան մը փոխարէնը ապագային մէջ աղգին հատուցանելու:

Պահապան ընկերութեան պատգամաւորները նոյն օրը հոն գտնելով նաեւ բաղմար գիւն և բարեւոյս խնամակալ տիկիններէն մէկ քանին, խօսք կուտան իրարու որ մէկմէկու օգնելով աղգային հիւանդանոցի պակսութիւնները հոգան: Տէրը վարձատրէ ամենքն ալ:

— Գումգաբուի լուսաւորեալ երիտասարդաց խումբը նոյն առտուն ՚ի պատիւ այն արի նահատակաց, աղատութեան մարտիրոսաց, հանգիստաւոր պատարագ մատուցանել տալով և իրենք ալ ամենայն երկիւղածութեամբ եկեղեցի գնալով կրօնական պարտաւորութիւնը կատարելէն ետքը ուզեր են նաեւ որ եկեղեցիէն ելնելու առան ժամարարը հանգէտով դպրոց տանին ու հոն ներքող մ'ալ կարդան ՚ի պատիւ և ՚ի յիշատակ այն սուրբ զօրաւարներուն:

Գումգաբուի (Թաղական խորհուրդին էն անպիտան անգամները պարագլուխ ունենալով իրենց Պ. Սարախրոս Ղէնազը, դէմ կը կենան այս գովելի դիտաւորութեան, երբ երիտասարդներէն մէկ քանին պատգամաւոր

ութեամբ կ'երթան դպրոցին դուռերուն բացվիլը կը խնդրեն: Երիտասարդները դպրոց մտնելու արտօնութիւն կը խնդրեն Պ. Ղէնազէն: ան ալ ասոր դպրոցը բանալ չ'ըլլար կ'ըսէ. գաղտուկ ալ մէկ քանի ժամկոչ զրկելով մէկ քանի աւել և քանի մը դ'ալ (գովա) ջուր թափել կու տայ դպրոցին տախտակաւ մածին վրայ ու այսօր դպրոցը կը մաքրովի կոր կ'ըսէ երիտասարդներուն: Ենոք կը պատասխանեն թէ իրենք մինչև իրիւն հոն կենալու չ'են, կէս ժամէն կ'երևն դպրոցէն. ուստի և անկէ ետքը տախտակն շատ ժամանակ կը մնայ դպրոցը սրբել տալու: Պ. Ղէնազ դարձեալ դէմ կը կենայ և վճռական պատասխան մը կու տայ, « չ'ըլար լսինք ա՛ » ըսելով. « մենք հրաման չ'ունինք. կ'ուզէք նէ դուք գնացէք բացէք դուռերը, կ'ըսէ. դուք կըրնաք ընել »: Ասով ըսել կ'ուզէր թէ դուք կրնաք դուռը կտրել, ուստի կ'ուզէք նէ գնացէք դուռերը կտրեցէք ու ներս մտէք. — որպէս զի ետքն ալ լուսաւորեալները պատրիարքարանը կոխեցին պօռալով տեսչութեան զննորներուն վազէն — թող Պ. Ղէնազ աղօթք ընէ որ մեր Հայ երիտասարդները եւրոպական առք գլուխ երիտասարդները չ'են. չ'է նէ՛ աղէկ կ'աւանդէ իր բերնին չափը և կը տեսնէր իր գլխուն գալիքը: Սեր երիտասարդները որոնց մէկ մասը մինչև անգամ թշնամին զիրենք մեռցրնելու ալ գայ նէ խոհեմութիւն կը քարոզէն, իրար հանդարտեցնելով ցրվեր են, փոխանակ ցրվելու այն մարդիկը, որ Վարդանանց զօրաւարաց սուրբ յիշատակը փառաւորելու արգելք եղեր են իրենց:

Կարելի է ոմանք մեզի համար ըսեն թէ անխոհեմութիւն կը քարոզենք: — Ենոք հեմութիւն չ'է, մինչև անգամ սրածութիւն կը քարոզենք, երբոր մէկը կու գայ ու մեր կրօնքը մեր աղգութիւնը պաշտպանող սուրբ նահատակներուն մեր պարտքն եղած կրօնական պարտականութիւնները և յարգանքը մատուցանելու արգելք ըլլալ կ'ուզէ:

Այս Գումգաբուի (Թաղական խորհուրդը հին ատենի եկեղեցականութիւնովն հանգերձ ամեն ատեն բամբասանքի առիթ տըւած է. կը ցաւինք իր վրայ բայց չ'ենք կըրնար անյիշատակ թողուլ ասոր նախորդներուն մասին Սեղունէն և Սիւնատիէն շատ առաջ (Հան օղուին գրածն ալ. ուր պիտի տեսնեն ընթերցողք թէ այդ մարդոց բան ըսելու համար կոյր մաւրացիաններն անգամ բանաստեղծ կ'ըլլան:

- 1 Կտուռ տժառճնի մօտ օրերը
Մերան եկեղեցականները
Սիխան չարչին ու խաները
Մատաղի համար ժուռ կուգան :
- 2 Խան չէն թողուր չարսու բազար
Էմնաֆները կրնեն պէղար
Ղուրուշը կրժողվեն հազար
Չրմար մէյխանէ ու խան :
- 3 Շարաթ մը առաջ ծանուցում կ'ընեն
Աղքատաց անուն կրհանեն
Խեղճ ժողովուրդն ալ ինչ ընեն
Աղքատաց է աշխի կուտան :
- 4 Կը բռնեն հինգ վեց եղ կառնեն
Հախ կուտան աշխի կը բռնեն
Մեղքն ու վարձը իրար կըխառնեն
Տես թէ գէր տեղուանքն ուր կերթան :
- 5 Խաղանները խուրովի չըրած
Առաջ պարխաճներն են բերած
Չեր պարխաճի ակն անիծած
Դարձեր են անօթի գաղան :
- 6 Իրիկվնէ գուռն ափ կ'առնեն
Պարխաճնին տալտան կըբռնեն
Հէմ կը չարեն հէմ կը խառնեն
Կը բըրցունեն գրան հալխան :
- 7 Դամկոչներ թող չըբրնանան
Որ եկող երթողն իմանան
Աղքատն որ գայ գուռ չըբանան
Վայն եկեր, աղքատին վրան :
- 8 Կէս գիշերուն գաղանները
Քիւրքի պէջիւր խղանները
Միտ չեն թողուր խաղանները
Աղքատն ուտելու չէ արժան :
- 9 Ինկիւրցի հաճի Սինանը
Սօֆճիներուն պաղրիկեանը
Մեծ պարխաճ մ'էր բերեր տանը
Բէշին ներքե շատ մարդ տեսան :
- 10 Գիտուն Նիկողոս դպիրնիս
Հէմ իշկեմպէն տարաւ հէմ միս
Ուրքն ու գլուխն ալ մեծ երնիս
Նայեցէք մորթին չըգողան :
- 11 Դամկոչներ մտաց չը հանէք
Եողը ըլ տեղ պարխաճ չը տանէք
Չէ նէ ոտըս զարար կ'ընէք
Չեղ կը հանեն ժամկոչութեան :
- 12 Իշխանները պօշ են դատեր
Միտը հում իբէն է հատեր
Տերտերներն անկուշան է պատեր
Ոտը կուեն պէլքի կըշտանան :
- 13 Ի՛նչոյժ միտը կը խաշեն
Աղքատաց սիրտը կը մաշեն
Ղուրին վրայ սիլաւ կ'էփեն
Բանին խօշալը նոր գտան :
- 14 Իշխանն ինք իր բերնովն ըսաց
Թէ փիլաւներն անժուր մնաց
Թէքրար պախաղին մարդ գնաց
Որ երկու հօղա իւղ առան :

- 15 Խաբուճի խաչոն ծըվեցաւ
Դամկոչներուն հետ կըվեցաւ
Հալիւր իրար խառնըվեցաւ
Արուն արտի ելար օրթան :
- 16 Եր բանն առաջ եղեր է բարի
Ետքը դարձուցեր են չարի
Որ խաղը կ'ըլլան ամեն տարի
Թէ քեհեա թէ եկեղեցական :
- 17 Բոսիս գինիէն անցանք
Միտը գընաց հայն ալ մոռցանք
Քիչ մը փիլաւ առինք դարձանք
Ատանկ տալուն հիշ թող չիտան :
- 18 Եր տեստանս կը կարդամ
Գիտնամ թէ քիւրէկը կերթամ
Ես աղքատ եմ եօխսա փարթամ
Որ սալթ փիլաւ առանց հայ տան :
- 19 Թող զմեզ թողուն մեր հալը
Չըկողտուտեն հալխուն մալը
Պէտք չէ իրենց ժողվել տալը
Մենք խայլ ենք ժողովողեան :
- 20 Հայր պատրիարքն ալ ինչ գիտեր
Որ օր առաջ ղանոնք խրատեր
Ատեանն ելար ու քարոզէր
Անուշ խօսքերով զանաղան :
- 21 Բեր « մարդիկ ինչ կը գտուէք
Դուք աղքատ թէ փարթամ էք
Աղքատաց հախն ինչու կուտէք
Չէք լսեր գիրք աւետարան :
- 22 « Դուք ձեր տանն ալ այսպէս կ'ընէք
Մատաղի անուն կը հանէք
Աղքատաց համար է կ'ըսէք
Կուտէք կը խրմէք աղք աղքական » :
- 23 Եր ըսածներս իմանաս
Դողովողեան միտքը բանաս
Աղքատներն ալ չըմոռանաս
Հօրըդ հոգուն հայր սրբազան :
- 24 Օ՛հան օղու այս երբ ըրիր
Ատուռած տուաւ մէյտան բերիր
Հայոց հազար երկու հարիւր
Վաթսուն երեքն էր թուական :

Պաղչէճիկէն հետեւեալ նամակը կը գրեն
մեզ ի հրատարակութիւն :

Ըրգոյ խմբագիր Սնոր Հանգիսի .

Չոր աղջօղուտ Հանգիսին 152 թիւը՝ մեզի
շատ հաճոյական լուր մը կ'աւետէր— Աղբին լուսա-
ւորեալ մասէն մէկ քանի հարիւր հոգիներու եր-
ջանկայիշատակ Վարդանանց զօրավարաց ամեն օրը
նաեւ եկեղեցիէն դուրս խանութներն և գործի տե-
ղերն փակելով տօն պահին : Ըսիկոյ Աղբի-
նուս այդ լուսաւորեալ մասին որ աստիճան իրենց
Բրիտանիայ հայրենեաց վրայ համկրութիւն : և
ունդ և սեր ունենալին կը ցուցնէ, և որ անոնց
տեսակ մը խաւարաշրջիկ թշնամեաց բերանը կ'իտը-
կեցունէ : Կը փախաբիմք, որ այդ յիշատակաց ար-
ժանի օրը ամեն Հայ իրեն համար նուիրական օր
մը սեպելով, արժանաւոր պատուով մեծարէր ինչպէս

Ս. 1 ուսաւորէի տօնը, քանզի առանց քրիստոսաւեր Վարդանանց նահատակութեանը ընդունայն պիտի լինէր այն բազմաշարքար Առաքեալին արդիւնքը, կամ որ նոյն է Ս. 1 ուսաւորէի ցանած Աւետարանական սերմը չէր ծեր ու ծաղիկեր, եթէ երանելիաց Վարդանանց վարդապոյն արեամբը չռողկէր:

Ուրախ եմք յայտնել ձեզ, Արդոյ խմբագիր, որ այդ անմահ Հայերուն յիշատակը՝ երեք տարիէ ՚ի վեր նաև Պարտիզակիս Հայ դաշխանութիւնը ողբախառն ուրախութեամբ կը տօնէ եկեղեցիէն դուրս, և այն օրը ամենուն բերանը Վարդան կ'ըսէ օրհնութեամբ, և ժառակ նդովիւք. ըստ Աղաւնոյն Աղեղէի:

Այս տարի ալ դիւղիս վարժարանին մէջ ըստ երկամեայ սովորութեան ժողովուրդք առ հասարակ լցուելով, արտասուակեց ցնծութեամբ մոտիկ ըրին նոյն երանելիաց նուիրակ բանախօսութեան մը և շատ մը Ազգային քաղաք երդերուն: — Կեցցեն Վարդան. և Վարդանաւերք. անէ՛ծք, ոյք անարժան են այդ անուն, անէ՛ծք, ոյք չեն ճշմարիտ Հայք: — Բանախօսք բաժանարարի 1936 ընտիր զօրավարաց վրայ խօսելէն վերջը՝ համառօտակի բացատրեց Ազգասիրութիւն և Հայրենասիրութիւն բառերուն իմաստը, յորդորեց ուսման և կրթութեան, և բարեմտեց Վզգային օրինաց վրայ սուրբ սահմանադրութեան օր յառաջ վերականգնանք, որուն առջին աղաղակաւ պատասխանեցին հանգիստակաւ, և զողթան մանկունք սիրանուագ երգումն «Արք Հայկազունք յառաջ ընթանանք... կեցցէ, կ'ցցէ, կեցցէ միշտ Աղբն ու Սահմանադրութիւն»:

Կը խնդրեմ որ մեր ամեն սիրելի Ազգայնաց բարի նախանձը շարժելու համար, ներկայ նամակիս տեղի շնորհէք ձեր պատուական Հանդիսին մէջ, որ եմ և մնամ,

Վասն բարօրութեան Ազգիս ցանկացող

* * *

Պաղէճիկ 20 փետրվար 1862:

Արեւելեան Բապոնիէն արքայայ խաբի Ներկայացուց
ի նպաստ Բարեգործական ընկերութեան:

Այս երկուշաբթի իրիւն Օրթաքէջի Թատրոնին գերասաններուն խումբը ՚ի նըպատ բարեգործական ընկերութեան ներկայացում մը տըւաւ Բերայի Արեւելեան Թատրոնին մէջ: Առաջին խաղն էր Աղվիս Բէլլիքօ անուանի Իտալացիին ստեղծած Ֆրանսիական Տաճարին անուն սղերբութիւնը: Իտալական խումբը, որ 5, 6 տարիէ ՚ի վեր Օրթաքէջի Թատրոնին մէջ գրեթէ միշտ սղերբութիւններ ներկայացնելով բաւական վարպետ եղած կ'ըլլայ, բաւական գոհացուց հանգիստականները, սակայն ասոնց մէջ նշաւ նաւոր եղաւ Արեւելեան Թատրոնին առաջին գերասանուհի Օրթաքէ Արուսեակ փա-

վաղեան, որ բնական ձայնով և բնական շարժումաճըներով կենդանացուց խաղին մէջի Ֆրանսիական: Հայ գերասանուհեաց Արուսեակին այսչափ քիչ ատենի մէջ այս դպար յառաջդիմութիւնը տեսնելով կըուսանք որ պիտի աշխատի միշտ ՚ի կատարելութեան դիմելով գործով և անունով ևս արուսեակն ըսկերուհայ Թատրոնին:

Ասկէ ետքը կուգայ բնական շարժումաճըներու յաջողակութեան կողմէն Պ. Առայի Աստեան, որ բաւական ճշգրտութեամբ կատարեց սիրահար Պողոսին դերը: Ողբերգութիւնը վերջանալէն ետքը Արեւելեան Թատրոնին գերասաններէն Պ. Յ. Աճեմեան իր յօրինած զաւեշտը ներկայացուց ՚ի պատիւ հանգիստականաց բազմութեան և այս խաղը, որ մի միայն իր անձին վրայ կը կայանար մեծ յաջողակութեամբ գլուխ հանեց, որուն մեծ գոհունակութիւն յայտնեցին հանգիստականք:

Ասկէ ետքը Օրթաքէջի գերասանական խումբը ներկայացուց աւաղակներու տրամախառն զաւեշտը, որ Պ. Մ. Պէշիկթաշեան յարգարած է Ֆրանսիական բարոյական պատմութեան մը առնելով, և որ մէկ քանի տարի է ի վեր կը ներկայացվեր Օրթաքէջի Թատրոնաբեմին վրայ:

Այս խաղին մէջ Արեւելեան Թատրոնի գերասաններէն Պ. Պ. Սաղաքեան մաս մը առած էր և այն խումբին հետ խաղալ ուղեւուն պատճառը հարցրված ասեն՝ լածնուս նայելով Պ. Սաղաքեան սա պատասխանը տըւեր է. «այսչափ եղանակով խօսողներուն մէջ մէկ մ'ալ առանց եղանակի խօսող մը թող գտնուի»: Այս խօսքը սուսգիւրոված է թէ չէ, լաւ չքգիտենք նէ ալ՝ գունէ վերայիչեալ խումբին մէջէն շատերուն երբեմն եղանակով խօսիլը մենք ալ դիտած ենք:

Այս իրիւն Թատրոնին ամեն կարգի տեղերը կրկին գիններով ըլլալուն և անկէ դատ կարի շատ մարդիկ հանգիստական միանգամայն և բարեգործ ըլլալ փախագելուն համար Թատրոնին մէջ չափազանց բազմութիւն մը գլուխ վերով բոլոր ծախքերը երկուէն ետքը 20000 զրուշի չափ գումար մը մնացած է Բարեգործական ընկերութեան ՚ի նպատ, որուն անորէն ժողովին անդամները և մասնաժողովին անդամները Թատրոնին դուռը կեցած էին քովերին քանձանակներով և 6, 7 հազար զրուշի չափ մի միայն այն քանձանակները հաւաքած էին՝ դուռը ելնողին ծաղիկ ընծայելով և փոխարէն քանձանակները ցուցնելով:

ԽՈՐԱԳԻՐ-ՏԵՐԵՆ

Յ. Գ. ՍԵՂԱՃԵԱՆ

Ի ՂԱԼԱԹԱ Կ. ՊՕԼՍՈՅ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻԻՀԵՆՏԻՍԵԱՆ
ՀԱՅՈՑ ԵԿԵԼԵՑԻՈՅ ՓՈՊՈՅ ԹԻԻ 47